

Liikuvus Euroopas

Sotsiaalkindlustusõigused **Eestis**

Euroopa Komisjon

Liikuvus Euroopas

(Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)

Sotsiaalkindlustusõigused Eestis

Seisuga 27. aprill 2006

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat

Üksus E.3

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

Märkus:

Käesolev brošüür põhineb Eesti poolt 27. aprillil 2006 esitatud andmetel. Seetõttu tuleb veenduda, et liikmesriigi õigusakte ei ole hiljem muudetud ning et esitatud teave on tänaseni kehtiv. Selleks pöörduge pädevate ametkondade ja asutuste poole, kelle kontaktandmed on esitatud punktis 3 „Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.

**Europe Direct on teenus,
mis aitab leida vastused
Euroopa Liiduga seotud küsimustele**

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist 00 800 numbritele või võtavad neile helistamise eest kõnetasu.

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Euroopa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

© Euroopa ühendused, 2009

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Bibliograafilised andmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 92-79-04341-2

Sisukord

1. Üldteave.....	5
2. Sotsiaalkindlustuse liigid.....	7
2.1. Haigus-, sünnitus- ning samaväärsed isadushüvitised	7
2.1.1. Haigushüvitis.....	7
2.1.2. Sünnitushüvitis.....	8
2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised	8
2.3. Matusetoetused	8
2.4. Invaliidsushüvitised	8
2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised	9
2.6. Töötushüvitised	10
2.7. Eelpensionihüvitised	10
2.8. Pereküvitised	10
2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised	12
3. Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.....	13

Üldteave

Õigus sotsiaalkindlustusele ja sotsiaalabile sõltub peamiselt elukohast. Kodakondsus ei ole üks tingimustest ning elanikkonnast vaieldamatult olulise osa moodustavad teiste riikide kodanikud on samuti sotsiaalkindlustusega hõlmatud.

Eesti sotsiaalkaitseüsteem põhineb kolmel osamakselisel sotsiaalkindlustuskeemil: pensionikindlustusel, ravikindlustusel ja töötuskindlustusel. Pensioni- ja ravikindlustust rahastatakse sotsiaalmaksust (33% palgafondist), töötuskindlustust rahastatakse töötuskindlustusmaksest (praegu 0,9%). Muud toetused – perehüvitis, riiklik töötuskindlustushüvitis, toitjakaotuspension ning sotsiaaltoetused puuetega inimestele – ei põhine kindlustusmaksedel ning neid rahastatakse riigi üldtuludest.

Praeguseni on kõiki sotsiaalkindlustuskeeme rahastatud ümberjaotuse põhimõttel.

Tänu osamakselistele skeemidele on kogunenud (või kogunemas) oluline raha- ja kapitalireserv. Pensionireformiga kehtestati osaliselt kohustuslik pensioniskeem, mida rahastatakse täielikult kapitali kogumise teel. Teist pensionisammast rahastatakse kindlustatud isikute kindlustusmaksetest (2% palgast), millele lisandub sotsiaalmaksust pärinev riigi panus 4%.

Sotsiaalkindlustuskeeme hallatakse riiklikul tasandil kas spetsialiseerunud avalik-õiguslike asutuste (sotsiaalkindlustusamet, tööturuamet) või avalik-õiguslike juriidiliste isikute (haigekassa, töötuskindlustusfond) kaudu. Osapoolte esindajad osalevad nimetatud fondide haldusnõukogu töös. Sotsiaalabi ja sotsiaalteenuseid haldavad kohalikud omavalitsused, kellel on volitused anda teenuste pakkumine kontsessiooni korras eraõiguslikele ühendustele või asutustele.

Sotsiaalkindlustuse liigid

2.1. Haigus-, sünnitus- ning samaväärsed isadushüvitised

Eestil on olemas riiklik tervishoiuteenuste süsteem, mis katab raviteenused ning mille raames on kindlustatud isikul õigus valida endale üldarst. Ravikindlustussüsteem hõlmab samuti retseptiravimeid, mida kindlustatud isikud saavad osta soodushinnaga. Haigekassa hüvitab apteekidele hinnavahe.

Ravikindlustusega on kaetud palgatöötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad ning teatavad isikukategooriad, kelle eest maksab sotsiaalmaksu riik. Õigus ravikindlustusele ilma sotsiaalmaksu maksmata on järgmistel isikutel:

- alla 19-aasta vanune laps;
- alla 24-aasta vanune päevases õppevormis õppiv õpilane;
- riiklikku pensioni saav isik;
- rase alates 12. rasedusnädalast;
- kindlustatud isiku ülalpeetav abikaasa, kellel on pensionieani jäänud vähem kui 5 aastat.

Palgatöötajal tekib õigus hüvitisele neljateistkümne päeva möödumisel tööle asumisest. Füüsilisest isikust ettevõtjal tekib õigus hüvitisele kolme kuu möödumisel haigekassas registreerimisest.

Ravikindlustusskeemi raames kättesaadavate teenuste valik sõltub haigekassa eelarvelisest koormusest. Teenuste nimekirjas on muu hulgas:

- üld- ja eriarsti konsultatsioon (sealhulgas koduviisidid);
- analüüsid;
- ennetav tervisekontroll;
- ambulatoorsed ja haiglas tehtud uuringud ja protseduurid;
- haiglaravi (sealhulgas öendusabi ning vajalikud ravimid);
- sünnituseelne, sünnitus- ja sünnitusjärgne abi.

Patsiendid osalevad kulude katmises, makstes ambulaatorsete konsultatsioonide eest visiiditasu ning haiglaraivi eest voodipäevatasu. Meditsiiniteenuste pakkujal on

õigus küsida visiiditasu koduviisidid eest ning eriarsti ambulatoorse visiidi eest kuni 50 krooni. Haiglal on lubatud küsida voodipäevatasu kuni 25 krooni päeva kohta maksimaalselt 10 päeva eest.

Eestis ei ole kindlustusskeemi pikaajaliseks raviks.

2.1.1. Haigushüvitis

Haigushüvitist makstakse kindlustatule (ilma hüvitisele õigust andva kindlustusstaažita) ajutise töövõimetuse korral, kui isik ei saa haiguspuhkuse tõttu sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu. Haigekassa maksab haigushüvitist raviarsti väljastatud arstitöendi (haiguslehe) esitamisel haiguse või vigastuse korral, karantiini ja kindlustatu tervisliku seisundi tõttu ajutiselt teisele tööle üleviimise korral.

Haigushüvitise määr on 80% haigla- või ambulatoorse ravi ning karantiini korral, ning 100% tööõnnetuse või kutsehaiguse korral. Hüvitismäär arvutatakse kindlustatu keskmise päevapalga (maksustatav sotsiaalmaksuga) põhjal.

Füüsilisest isikust ettevõtja puhul arvestatakse hüvitis tulu põhjal, millelt kindlustatu maksis eelnenud kalendriaastatel sotsiaalmaksu. Haigushüvitise ega hüvitise arvutamiseks arvessevõetava tulu suhtes ei ole kehtestatud ülemmäär. Haigushüvitist makstakse alates põhihaiguslehe väljastamisele järgnevast päevast; seega kehtib üks maksevaba päev.

Üldjuhul makstakse rahalist haigushüvitist kuni arstitöendil osutatud haiguspuhkuse lõpuni, kuid mitte rohkem kui 182 järjestikust kalendripäeva haiguspuhkuse kohta. Tuberkuloosi korral võib hüvitist maksta kuni 240 järjestikust kalendripäeva. Tervislikel põhjustel ajutiselt teisele tööle üleviimise korral võrdub haigushüvitis eelmise ja uue palga vahega, ning seda makstakse kuni 60 päeva. Kindlustatutel, kes hoolitsevad oma pereliikme eest haiguse ajal, on õigus saada kuni 14 päeva eest hooldushüvitist. Haigus- ja hooldushüvitis on seotud tulumaksuga.

Töövõimetust hindab arstlik komisjon ning seda väljendatakse 10%liste osadena (10%, 20%, 30% kuni 100%). Nii puude kui töövõimetuse ulatust hinnatakse samal skaalal. Samas on puude- või töövõimetuspotsendi määramise kriteeriumid erinevad.

Hüvitis makstakse kindlustatu jooksevkontole.

2.1.2. Sünnitushüvitis

Sünnitushüvitist makstakse rasedusest või sünnitusest tuleneva ajutise töövõimetuse korral.

Hüvitist makstakse alates rasedakaardi väljastamise päevast, seega maksevaba päeva ei ole.

Sünnitushüvitise määr on 100% kalendripäeva keskmisest tulust, seda makstakse sünnituseelse ja -järgse ajavahemiku kohta kuni 140 päeva eest, ning mitmikute või tüsistusega sünni puhul kuni 154 päeva eest. Igale rasedale naisele, kes peab oma olukorra tõttu ajutiselt töökohta vahetama, hüvitatakse uue ja eelmise palga vahe kuni rasedus- ja sünnituspuhkuse alguseni. Rahaline sünnitushüvitis sõltub tulumaksust.

Hüvitis makstakse kindlustatu jooksevkontole.

2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised

Tööõnnetuste või kutsehaiguste jaoks ei ole Eestis nähtud ette eraldi sotsiaalkaitseskeemi.

Tervishoiuteenused ja rahalised haigushüvitised kaetakse ravikindlustusskeemist. Lühiajalisi hüvitisi makstakse ravikindlustusskeemist ning pikaajalisi pensionikindlustusskeemist. Samuti on ette nähtud täiendavad regulaarsed toetused tööandja tsiviilvastutuse raames.

Kaetud on järgmised riskid: tööõnnetused ja kutsehaigused. Kutsehaiguste nimekiri on kehtestatud sotsiaalministri määrusega. Seda skeemi rahastatakse sotsiaalmaksu (tööandjate, füüsilisest isikust ettevõtjate ning riigi sissemaksed), eraldamata maksude ning tööandja tsiviilvastutuse abil.

Tööõnnetuse või kutsehaiguse korral on haigushüvitise määr 100% kalendripäeva keskmisest tulust, mis on seega rohkem, kui muudel juhtudel (80% vastavalt ravi viisile). Haigekassal on siiski volitused nõuda vahe hüvitamist vastutava töövõtja poolt.

Nimetatud vahe suhtes kohaldatakse samu eeskirju, mida muudegi rahaliste haigushüvitiste korral. Tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel tekkinud püsiva töövõimetuse korral määratakse töövõimetuspension ning makstakse seda riigi pensionikindlustuse raames. Üldiste eeskirjadega võrreldes esineb töövõimetuspensioni puhul ainult üks erinevus – hüvitisõiguse avanemiseks ei ole vaja kindlustusstaaži.

2.3. Matusetootused

Matusetootus on Eesti territooriumil korraldatava matuse kulude kompenseerimiseks ettenähtud ühekordne toetus. Seda makstakse Eestis registreeritud surma korral

ning Eesti alalise elaniku või tähtajalise elamisloa alusel Eestis elava välismaalase väljaspool Eestit registreeritud surma korral.

Matusetootust ei maksta:

- isiku kadunuks tunnistamise korral;
- juhul, kui matusekulud hüvitatakse mõne teise seaduse alusel.

Matusetootust makstakse matusekorraldajale, st isikule, kes kannab surnu matmise kulud. Matusekorraldaja peab kuuluma ühte alljärgnevasse kategooriasse, s.o olema:

- Eesti alaline elanik;
- tähtajalise elamisloa alusel Eestis elav välismaalane;
- Eestis viibiv pagulane;
- valla- või linnavalitsus (kui surnud isik on tundmatu või omasteta).

Matusetootuse suuruse kehtestab Riigikogu igaks eelarveaastaks riigieelarves. 2007. aastal on matusetootuse suurus 2600 krooni. Vastavalt matusekorraldaja soovile makstab matusetootust sularahas või kannab matusekorraldaja pangakontole matusekorraldaja asukohajärgne või elukohajärgne pensioniamet või surmaakti koostanud perekonnaseisuamet.

2.4. Invaliidsushüvitised

Töövõimetusrisk on kaetud kahte liiki pensioniga: töövõimetuspension ja püsiva töövõimetuse alusel määratud rahvapension. Töövõimetuspensionile on Eestis õigus alates 16. eluaastast kuni pensionieani isikutel, kelle püsiv töövõimetus on vähemalt 40%, ning kes on pensioni saamise kuupäevaks omandanud 21.–23. eluaasta vanusevahemikus vähemalt üheaastase pensionistaaži. Pensionistaaži nõue suureneb iga kolme aasta kohta ühe aasta võrra ning 60. eluaastaks on pensionistaaži nõue 14 aastat.

Vähemalt 40%-lise püsiva töövõimetusega isikul, kellel puudub töövõimetuspension määramiseks nõutav pensionistaaž, on õigus saada püsiva töövõimetuse alusel määratud rahvapensioni, tingimusel et ta on elanud Eestis vähemalt ühe aasta enne pensioni taotlemist ning et ta ei saa pensioni mõnest teisest riigist.

Täielikult töövõimetu (100%) on isik, kes ole võimeline tööga elatist teenima, kuna tal esineb haigusest või vigastusest põhjustatud tugevasti väljendunud funktsioonihäire. Osaliselt töövõimetu (10–90%) on isik, kes on võimeline tööga elatist teenima, kuid kes haigusest või vigastusest põhjustatud funktsioonihäire tõttu ei ole võimeline tegema talle sobivat tööd tööaja üldisele riiklikule normile vastavas mahus (st 40 tundi nädalas).

Töövõimetuspensioni arvutamisel võetakse aluseks kahest järgmistest summast suurem:

- püsivalt töövõimetu isiku staažiosaku ja kindlustusosaku alusel arvatud vanaduspension (st tüüpiline vanaduspensioni summa),
- vanaduspension 30-aastase pensioniõigusliku staaži korral.

Töövõimetuspensioni summa sõltub töövõimetuspensionist, kuid ei ole väiksem rahvapensionist. Töövõimetuse põhjal määratav rahvapension moodustab töövõime kaotusele vastava protsendi rahvapensioni määrast. Töövõimetuspensioni ja töövõimetuse põhjal määratavat rahvapensioni määratakse töövõimetuse ajaks.

Töövõimetuse võib sätestada kuueks kuuks, üheks aastaks, kaheks aastaks, viieks aastaks või kuni vanaduspensioniiikka jõudmiseni. Isiku suhtes, kellele makstakse töövõimetuspensioni ning kes jõuab vanaduspensionieani, hakatakse kohaldama vanaduspensioniskeemi. Töövõimetuse alusel rahvapensioni saava isiku suhtes, kes jõuab vanaduspensionieani, hakatakse kohaldama vanadusega seotud rahvapensioniskeemi.

2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised

See hõlmab vanadust, toitjakaotust ja invaliidust.

Vanaduspension hõlmab kolme sammast:

- riiklik pensionikindlustus (esimene samm);
- kohustuslik kogumispensioniskeem (teine samm kehtestati 2002. aasta juulis);
- vabatahtlikud erapensioniskeemid (kolmas samm).

➔ Esimene samm

Riiklik pensionikindlustus koosneb kahest tasandist: tööga seotud vanaduspensionist ning kindlasummalisest rahvapensionist.

Õigus vanaduspensionile on kindlustatud isikul, kellel on vähemalt 15 aastat Eestis omandatud pensionistaaži. Pensioniiga meestel on 63 aastat ning naistel 60 aastat (1. jaanuar 2007). Mõlema soo pensioniga võrdsustatakse 2016. aastaks 63 eluaastaga, suurendades järk-järgult naiste pensioniga. Kindlasummalist rahvapensioni makstakse 63-aastaseks saanud isikule, kes on elanud Eestis vähemalt 5 aastat enne pensioni taotlemist, kuid kellel puudub vanaduspensioni saamiseks nõutav 15-aastane pensionistaaž.

Vanaduspension koosneb kolmest kumulatiivsest osast:

- kindlasummaline baasosa, mis on süsteemi ühtne osa;
- staažiosak, mille puhul arvestatakse tööstaaži kuni 31. detsembrini 1998;

- kindlustusosak, mille puhul arvestatakse tööstaaži pärast 1. jaanuari 1999.

Vanaduspensioni arvutamisel võetakse arvesse enne 1. jaanuari 1999 omandatud õigusi aastate arvu põhjal, samal ajal kui alates 1. jaanuarist 1999 omandatakse uued pensioniõigused sotsiaalmaksu põhjal.

Isikutel, kellel ei ole piisavat tööstaaži, kuid kes on jõudnud pensioniikka (63 aastat) ning kes on elanud Eestis vähemalt viis aastat enne oma pensioni taotlemist, on õigus saada rahvapensioni, mida arvutatakse rahvapensioni määra alusel (2007. aastal 423 krooni).

Pensioneid haldab sotsiaalkindlustusamet.

Makstavaid pensione ning pensionisummat määravad kolme väärtust indekseeritakse võrdse baasindeksi abil saadud iga-aastase indeksiga, mida kasutatakse tarbijahinnaindeksi ning sotsiaalmaksust tulenevate tulude kasvu suhtes.

Eestis kehtiva maksuseaduse kohaselt on maksustatav igakuise pensioni osa, mis ületab 3000 krooni. Maksustamisel ei võeta arvesse kuid, mille puhul tehti makseid tagasiulatuvalt, vaid võetakse arvesse konkreetse kuu kohta makstud tegelikku summat. Alates 2006. aastast on maksuvaba miinimum 2000 krooni.

See õigus kehtib kõigile riigipensionide saajatele. 2006. aastal kehtis 23% tulumaksu nõue pensioni osa suhtes, mis ületas 5000 krooni (3000+2000 krooni).

Hüvitised kantakse isiklikule pangakontole.

Toitjakaotus

Nii nagu vanadus- ja töövõimetuspensioni puhul, kaetakse ka toitjakaotuse riski kahte liiki pensionidega: toitjakaotuspensioniga ja rahvapensioniga toitja kaotuse korral. Toitjakaotuspensionile on õigus kindlustatud isiku surma korral tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetel, tingimusel et toitjal oli töövõimetus- või vanaduspensioniks õigust andev tööstaaž. Juhul kui toitja ei vastanud sellele tingimusele, on tema perekonnal õigus saada toitja kaotuse põhjal määratavat rahvapensioni, tingimusel et toitja elas Eestis vähemalt ühe aasta enne oma surma.

Toitjakaotuspensioni arvutatakse sarnaselt töövõimetuspensioni arvutamisega. Arvutamisel võetakse aluseks kahest järgmistest summast suurem:

- toitja staažiosaku ja kindlustusosaku alusel arvatud vanaduspension (st vanaduspensioni normaalsumma);
- vanaduspension 30-aastase pensioniõigusliku staaži korral.
- Toitjakaotuspensioni suurus on:
  - 100% teoreetilisest pensionist kolme ja enama ülalpeetava pereliikme korral;
  - 80 % teoreetilisest pensionist kahe ülalpeetava pereliikme korral;

- 50 % teoreetilisest pensionist ühe ülalpeetava pereliikme korral.

Toitja kaotuse korral määratavat rahvapensioni arvutatakse samade protsentide alusel, kuid neid protsente kohaldatakse rahvapensioni määrade suhtes. Toitjakaotuspensioni ja rahvapensioni ei maksta töötavatele isikutele, välja arvatud juhul, kui tegemist on alla 18-aastase lapsega või päevases õppevormis õppiva alla 24-aastase õpilasega.

→ Teine sammas

Teise sambaga liitumine on kohustuslik kõigile 2002. aastal või hiljem 18-aastaselt tööle asunud isikutele. Kõigi teiste palgatöötajate jaoks on see skeem vabatahtlik.

Kogumisskeem põhineb eelmaksetel: töötaja ise säästab oma pensionieaks, kandes 2% oma brutopalgast pensionifondi. Riik lisab töötajaga samal ajal nimetatud 2%-le sotsiaalmaksust 4 % juurde. Kogumisskeemiga ühinenud isiku rahvapension on selle võrra tagasihoidlikum (seda antakse aastate eest, mil isik maksis sotsiaalmaksu, kuid 20% asemel makstud sotsiaalmaksust saab ta üksnes 16%).

Esimese ja teise samba pensioni ei maksustata, kui summa on alla 5000 krooni kuus.

Teine sammas kehtestati 2002. aastal (vt eespool).

→ Kolmas sammas

Kolmanda samba täiendavates vabatahtlikes pensioniskeemides osalemine toimub kahe vahendi kaudu: heakskiidetud eraõiguslike elukindlustusseltside pakutavad pensionikindlustuspoliisid ning eraõigusliku pensionifondi-valitseja poolt hallatavad pensionifondi osakud.

Riik on loonud maksusoodustused ning võimaluse arvestada sissemaksed maha iga-aastasest maksustatavast tulust 15% ulatuses, ning samuti ei ole maksustatavad eluaegsed pensionikindlustushüvitised.

2.6. Töötushüvitised

Sotsiaalkaitse töötusrisiki vastu toimub kahel tasandil:

- palga pealt makstavatest kohustuslikest töötuskindlustusmaksetest sõltuv töötuskindlustushüvitis;
- riigi üldeelarvest makstav ühtne töötushüvitis;

Töötushüvitise saamiseks tuleb end registreerida tööturuametis.

Töötuskindlustusega on hõlmatud kõik palgatöötajad. Töötuskindlustus ei hõlma füüsilisest isikust ettevõtjaid, haldusnõukogu liikmeid, juriidiliste isikute eestkostesutusi ning teatavaid põhiseaduslike institutsioonide töötajakategooriaid.

Töötuskindlustushüvitise saamiseks tuleb end registreerida tööturuametis ning eelnenud 36 kuu jooksul peab olema maksnud töötuskindlustusmaksleid vähemalt 12 kuud.

Esimesed 100 päeva moodustab töötuskindlustushüvitis 50% kindlustatu varasemast töötasust (piiriks on kolmekordne keskmine palk) ning pärast seda 40% kindlustatu varasemast töötasust.

Töötuskindlustushüvitist makstakse:

- kuni 180 kalendripäeva, kui kindlustusstaaz on lühem kui 56 kuud;
- kuni 270 kalendripäeva, kui kindlustusstaaz on 56–110 kuud;
- kuni 360 kalendripäeva, kui kindlustusstaaz on 111 kuud või enam.

Hüvitist makstakse alates kaheksandast päevast pärast taotlemist, seega on seitse maksevaba päeva. Töötuskindlustusskeem hõlmab samuti hüvitisi (maksmata töötasu, palgaline puhkus ja koondamistasu), mida tuleb palgatöötajale maksta kollektiivse koondamise või tööandja maksejõuetuse korral. Hüvitisi rahastatakse täielikult tööandja maksetest. Hüvitised on maksustatavad.

Riiklikku töötutoetust makstakse sõltuvalt isiku sissetulekust ning seda eraldatakse üksnes töötutele, kelle sissetulek on töötutoetusest väiksem. Riiklikku töötutoetust arvestatakse töötutoetuse päevamäära põhjal, milleks on 32,90 krooni. Kehtib seitse maksevaba päeva, seega makstakse toetust alates kaheksandast päevast pärast töötuks registreerumist. Teatavate töötukategooriate puhul, nagu äsja ülikooli lõpetanute või tööandja usalduse kaotuse tõttu vallandatud isikute puhul pikendatakse seda tähtaega 60 päevani. Töötutoetust makstakse kuni 270 päeva. Seda perioodi võidakse pikendada, kui töötul on vanaduspensionieani jäänud vähem kui 180 päeva.

Töötutoetust suurendatakse, kui hüvitise saaja osaleb koolitusel. Koolitusel osalemise hüvitist makstakse iga koolitusel osaletud tunni eest ning selle summa on koolitusel osalemise hüvitise kahekordne tunnimäär, mis on 3,75 krooni. Riiklik töötutoetus ja koolitusel osalemise hüvitis ei ole maksustatavad.

Nimetatud toetus ja töötutoetus kantakse mõlemad kindlustatu isiklikule pangakontole.

2.7. Eelpensionihüvitised

Ei kohaldata. Seadusega ei ole eelpensioni ette nähtud.

2.8. Pereküvitised

Kõigil Eesti elanikel on õigus peretoetustele. Peretoetused hõlmavad järgmisi toetusi:

- lapsetoetus;
- lapsehooldustasu;
- üksikvanema toetus;
- ajateenija lapse toetus;
- perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus;
- sünnitoetus;
- lapsendamistoetus;
- koolitoetus;
- elluastumistoetus;
- kolme- või enamalapselise pere toetus või kolmikuid kasvatava pere toetus;
- seitsme- või enamalapselise pere toetus.

Samuti on olemas vanemahüvitis ning puudega lapse toetus.

➔ Lapsetoetus

Lapsetoetust makstakse igakuiselt. See ei sõltu pere sissetulekutest. Lapsetoetust arvestatakse lapsetoetuse määra põhjal (150 krooni) ning seda rahastatakse riigi eelarvest.

Lapsetoetusele on õigus igal lapsel alates sünnist kuni 16-aastaseks saamiseni. Lapse õppimisel põhikoolis, gümnaasiumis või põhikooli baasil kutseõppeasutuses päevas vormis, või tervislikel põhjustel muud liiki õppeasutustes, on tal õigus saada lapsetoetust kuni 19-aastaseks saamiseni. Kui laps saab jooksvat õppeaastal 19-aastaseks, siis makstakse toetust õppeaasta lõpuni.

Lapsetoetust makstakse pere iga lapse kohta lapsetoetuse kahekordses määras ehk 300 krooni ulatuses, ning see kantakse isiklikule pangakontole.

Kolme või enamat last või kolmikuid kasvataval lapsevanemal, kes lapsetoetust taotlevad, on õigus saada kolme- või enamalapselise pere toetust või kolmikuid kasvatava pere toetust. Toetust makstakse kvartalis korra lapsetoetuse üheksakordses määras kolmikuid kasvatavatele perekondadele, ning lapsetoetuse kahe- või kolmekordses määras kolme- või enamalapselistele perekondadele.

Ajateenija lapse toetust makstakse ajateenistuses oleva ajateenija iga lapse kohta lapsetoetuse viiekordses määras.

Perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus on lapsetoetuse kümnekordne määr. Seda makstakse kuni lapse 16-aastaseks saamiseni või kuni 19-aastaseks saamiseni, kui laps õpib päevases õppevormis.

Lapse puhul, kelle sünniaktis puudub kane isa kohta, on õigus üksikvanema toetusele, mida makstakse igakuiselt lapsetoetuse kahekordses määras.

Sünnitoetust (5000 krooni) makstakse iga sünni, välja arvatud surnult sünni korral. Lapsendamistoetust (5000 krooni) makstakse ühekordselt iga lapsendatud lapse kohta.

Koolitoetust makstakse kindla summa ulatuses, milleks on lapsetoetuse kolmekordne määr, ning seda makstakse iga lapsetoetust saava lapse kohta, kes õpib päevas õppevormis. Toetust makstakse kooliaasta alguses.

Vanemliku hoolitsuseta isikul, kes on kasvanud hoolekandeesutuses või erivajadustega laste koolis, on õigus saada elluastumistoetust, kui ta asub iseseisvalt elama uude elukohta. Toetuse suurus on 40-kordne lapsetoetuse määr.

➔ Vanemahüvitis

Vanemahüvitise seadus jõustus 1. jaanuaril 2004. Selle eesmärk on hüvitada väikelapse kasvatamise tõttu saamata jäänud tulu ning lihtsustada töö- ning pereelu ühitamist. Isikule, kes tulu ei saa, tagatakse hüvitise põhimäära suurune sissetulek. Vanemahüvitist makstakse sünnitushüvitise maksmise viimasele päevale järgnevalt päevast ning kuni 455 päeva pärast sünnitushüvitise maksmist. Vanemahüvitist rahastatakse eraldamata makstudest.

Lapsehooldustasu makstakse igakuiselt eelkooliealisi lapsi kasvatavatele lapsevanematele.

See ei sõltu kuidagi sissetulekust. Seda makstakse järgmistele isikutele:

- lapsehoolduspuhkusel olevale vanemale kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni;
- kolme- kuni kaheksaastase lapse vanematele, kui peres kasvab lisaks alla kolme aasta vanune laps;
- kolme või enamat alla kaheksa aastast last kasvatavatele vanematele.

Lapsehooldustasu ei maksta sama lapse kohta üheaegselt sünnitus- või vanemahüvitisega. Lapsehooldustasu suurus sõltub perekonnas olevate laste vanusest ja arvust. Alla kolme aasta vanuse lapse kohta on toetus 600 krooni. Samuti on olemas igakuine 100 krooni suurune täiendav lapsehooldustasu alla üheaastast last kasvatavale vanemale.

Juhul kui ühe või enama alla kolmeaastase lapsega peres kasvab samuti kolme- kuni kaheksaastaseid lapsi (või esimest kooliaastat lõpetavaid lapsi), makstakse 300 krooni iga sellises vanuses lapse kohta.

2007. aastal olid kolme või enamat last kasvatava pere toetused kvartalis järgmised:

- 300 krooni kolmelapselise pere iga lapse kohta;
- 450 krooni nelja- või enamalapselise pere iga lapse kohta;
- 350 krooni kolmikuid kasvatava pere iga lapse kohta.

Lapsehooldustasu makstakse lisaks tavapärasele toetusele, sõltumata sellest, kas lapsevanem töötab või mitte.

Seitsmelapselise pere toetus on igakuine toetus, mida makstakse vanemale, eestkostjale või isikule, kes kasva-

tab vähemalt seitset last, kes saavad lapsetoetust. Selle toetusega kompenseeritakse saamata jäänud tulu lapsevanemale, kellel ei ole võimalust töötada täiskohaga. Sel viisil tagatakse lapsevanemale edaspidiseks ravikindlustus, pensionikindlustus ning vanaduspension. 2006. aastal oli lapsehooldustasu 2,2-kordne lapsehooldustasu määr ehk 2640 krooni.

Nagu eespool mainitud, on olemas puudega lapse toetus, mida makstakse igakuiselt keskmise puudega lapsele 270% ulatuses sotsiaaltoetuse määrast ning raske või sügava puudega lapsele 315% ulatuses sotsiaaltoetuse määrast.

Sotsiaaltoetuse määr (400 krooni) kehtestab Riigikogu riigieelarve hääletamisel.

Toetused kantakse isiklikule pangakontole.

2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised

Puuetega inimestele ettenähtud sotsiaaltoetuste eesmärk on aidata neil elada iseseisvalt, soodustada võrdseid võimalusi ning sotsiaalset integratsiooni, kompenseerides osaliselt puudest tingitud lisakulutused. Seitsme eri toetuse (puudega lapse toetus, puudega täiskasvanu toetus, hooldaja toetus, puudega vanema toetus, õppe-

toetus, rehabilitatsioonitoetus ja täienduskoolitustoetus) eesmärk on aidata neil isikutel toime tulla kulutustega, mis on seotud rehabilitatsiooniga, eri- või abiõppega, tööalase koolituse ning tööga, kõrvalabiga või tehniliste abivahenditega, transpordi, teabevahetuse või muude avalike teenustega.

Nimetatud toetusi eraldatakse üldiselt isikutele, kellel tekib keskmise, raske või sügava puude tõttu lisakulusid. Puude raskusastme määrab ja lisakulud tuvastab arstliku ekspertiisi komisjon, kuid kriteeriumid ja menetlus on väga erinevad neist, mida kasutatakse töövõimetuse määramisel. Arstliku ekspertiisi komisjon võtab samuti arvesse võimalikku tegevusvõime paranemist rehabilitatsiooni abil.

Puudega täiskasvanu toetust makstakse igakuiselt puudest tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks ja isiklikus rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud tegevusteks, välja arvatud riigieelarve muudest vahenditest rahastatavateks tegevusteks. Toetust saanud isikud peaksid seda kasutama rehabilitatsiooniteenusteks ja muudeks nende tegevusvõime parandamiseks suunatud tegevusteks, kuid kui nad seda ei tee, siis sanktsioone ei järgne. Uue rehabilitatsioonikava koostamisel ja puude raskusastme ümberhindamisel (iga kuue kuu, iga aasta või iga kolme aasta tagant) hinnatakse, millises ulatuses täideti eelneva rehabilitatsioonikava eesmärgid ning millist edu saavutati.

Vt ka punkt 2.6 „Töötushüvitis“.

Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed

→ Sotsiaalministeerium:

Sotsiaalministeerium on avalik-õiguslik asutus, mis täidab oma valdkonnas seadusega ettenähtud ülesandeid ning Vabariigi Valitsuse poolt seaduse alusel talle omistatud ülesandeid:

<http://www.sm.ee>

→ Sotsiaalkindlustusamet:

Sotsiaalkindlustusameti peamiseks ülesandeks on koos oma kohalike osakondadega korraldada ja koordineerida riigi poolt ettenähtud pensionide, toetuste ja hüvitiste määramist ning maksmist. Teisisõnu on ta peamiseks eesmärgiks jälgida, et riiklike ja rahvusvaheliste õigusaktidega ettenähtud pensione ja toetusi makstakse ettenähtud tähtaja jooksul selleks õigust omavatele isikutele:

<http://www.ensib.ee>

→ Eesti Haigekassa:

Eesti Haigekassa ning selle neli kohalikku osakonda korraldavad ravikindlustust. Haigekassa on Eestis ainus asutus, mis tegeleb kohustusliku ravikindlustusega. Haigekassa loodi 2001. aastal:

<http://www.haigekassa.ee>

→ Eesti Tootukassa:

Tootukassa eesmärk on töötuskindlustuse seaduses ja teistes õigusaktides sätestatud korras töötuskindlustushüvitiste, töölepingute kollektiivse ülesütlemise hüvitise ja tööandja maksejõuetuse hüvitise maksmine. Eesti Tootukassa on avalik-õiguslik juriidiline isik, kes tegutseb Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud põhikirja alusel:

<http://www.tootukassa.ee>

→ Tööturuamet:

Tööturuameti eesmärk on vähendada tööpuudust ning pakkuda abi tööotsijatele ja tööandjatele. Tööturuameti osakonnad võtavad arvele töötud, pakuvad teenuseid tööandjatele ja tööotsijatele ning maksavad töötutele toetusi (töötutoetus, tööturutoetused):

<http://www.tta.ee/>

→ LEGALTEXT – Eesti Õigustõlke Keskus

Eesti Õigustõlke Keskus täidab oma ülesannet järgmiste peamiste tegevuste kaudu: Eesti õigusaktide tõlkimine inglise keelde, Euroopa Liidu õigusaktide tõlkimine eesti keelde, õigusaktide tõlgete terviktekstide ning terminoloogia andmebaaside loomine ja haldamine ning nende andmebaaside kättesaadavuse tagamine avalikkusele:

<http://www.legaltext.ee>

Euroopa Komisjon

**Liikuvus Euroopas (Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)
Sotsiaalkindlustusõigused Eestis – Seisuga 27. aprill 2006**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 13 lk – 21 x 29,7cm

ISBN 92-79-04341-2

Kuidas ELi trükiseid tellida?

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>) või Teie valitud müügiesindusest.

Meie ülemaailmse müügivõrgu kõikide esinduste nimekirja tellimiseks saatke faks numbril (+352) 2929 42 758.

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/publications_en.htm

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **trükiseid** saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

ESmail, on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

<http://ec.europa.eu/social>

